„magát cserélje, ki jelszót cserél”

2012/05/31 - 2012/10/27

[1]Kiállítás Szabó Zoltán születésének 100-ik évfordulója alkalmából. „Huszonévesen már a falukutató mozgalom egyik vezéralakja volt, tényszerű szociográfiai munkáival tükröt állított az akkori Magyarország igazságtalan társadalmi berendezkedése elé."

[1]Ha a különös huszadik század Európájának társadalompolitikai jellemrajzát akarnánk egy szimbólummal kifejezni, talán az inga piktogramszerű ábrája közelítene legjobban a valósághoz. Ebben a rövid, de annál mozgalmasabb században kevés hazáját féltő, felelősen gondolkodó magyar tollforgató akadt, aki képes volt az izmusokon felülemelkedve az igazat mondani, nem csak a valódit, és megtartani az ingát egyensúlyban, középen. Szabó Zoltán életműve bizonyítja, hogy ő egyike ezen keveseknek.

Második generációs értelmiségiként a rokonok közvetítésével, nyári vakációs élményeiben bontakozott ki és rögzült benne a föld és a táj szeretete, az angyalföldi bérház pedig kiváló terepet nyújtott szociális empátiája kialakulásához. Erről így vallott *Szerelmes földrajz* című könyvében: „Lakóhelyünk földrajzi helyzete pontos kifejezője volt társadalmi helyzetünknek, apám üzemi mérnök lévén, hivatása a külváros, jövedelme a polgárság felé húzta. […] Szülőföldemnek földrajzi helyzeténél fogva egyetlen határozott mondanivalója volt: az ember társadalmi helyzetének különbözőségéről. Még a szaga is más volt az utcának házunktól északra, mint házunktól délre s a belvárosi iskola és a külvárosi kölcsönkönyvtár szagkülönbségein közvetlenül észlelhettem szinte naponta, hogy az emberi egyenlőség csak valamivel a halál után kezdődhetik.”

Huszonévesen már a falukutató mozgalom egyik vezéralakja volt, tényszerű szociográfiai munkáival (*A tardi helyzet* [2], *Cifra nyomorúság* [2]) tükröt állított az akkori Magyarország igazságtalan társadalmi berendezkedése elé. A harmincas évek végén a hazai nemzetiszocialista és nyilas eszmék térnyerése ellen írt tanulmányában (*Két pogány közt* [3]) és a Magyar Nemzetben megjelenő publicisztikai írásaiban szólított „szellemi honvédelemre”. A második világégést követő szovjet katonai ernyő alatt berendezkedő rövid életű demokráciában a Nemzeti Parasztpárt színeiben politikai szerepet vállalt, azonban Bibó István egyik tanulmánya miatt már 1945 végén összetűzésbe került a kommunista párt főideológusával, Révai Józseffel. Párizsi kultúrattaséként érett meg benne az elhatározás, hogy emigrál. A Rajk-per győzte meg arról, hogy ami Magyarországon kialakult, az

nem más, mint a népi demokrácia álcájába bújtatott, csupán egy jelszót ismerő diktatúra.

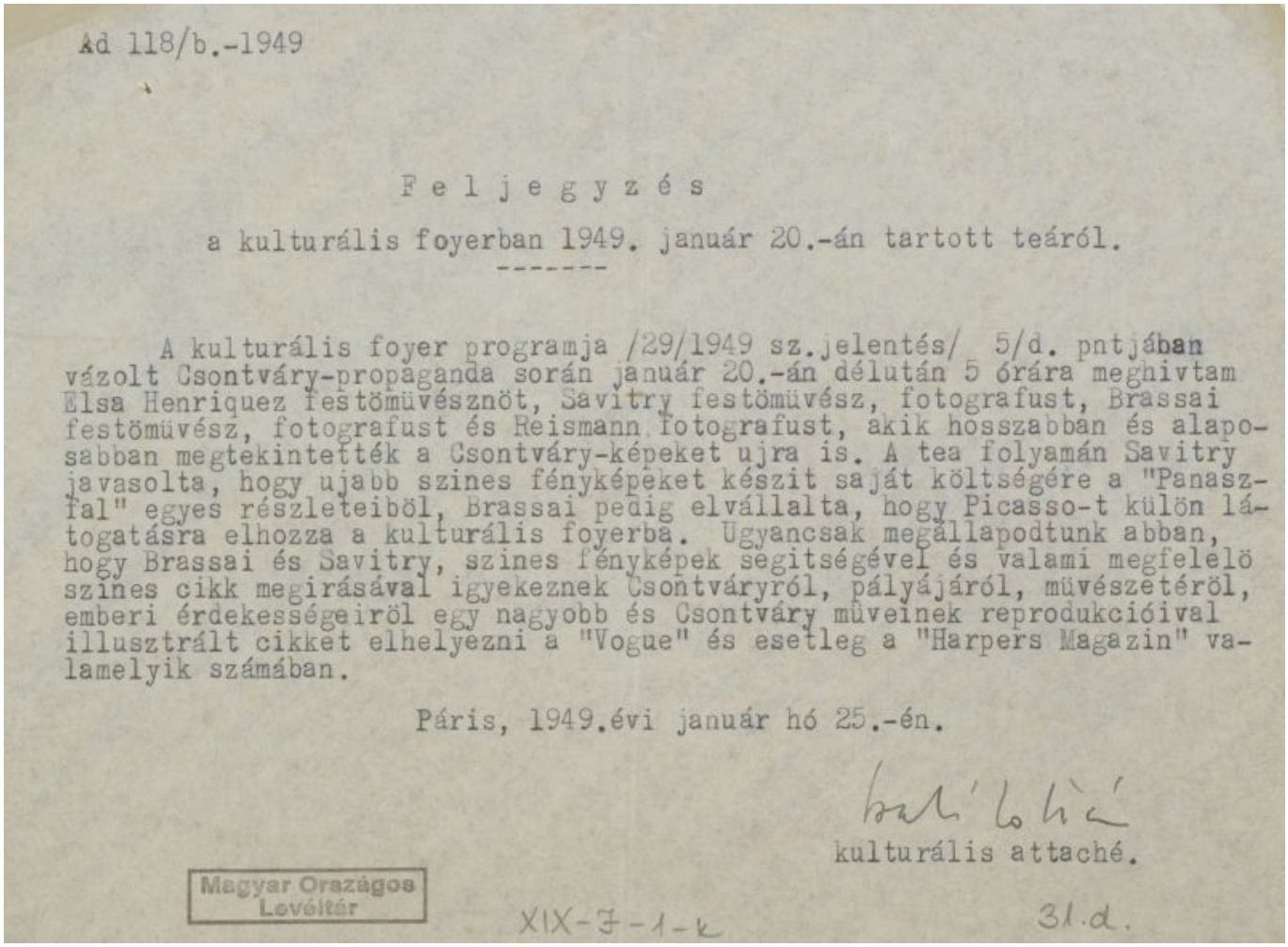

Ad 118/b.-1949

F e l j e g y z é s

a kulturális foyerban 1949. január 20.-án tartott teáról.

A kulturális foyer programja /29/1949 sz.jelentés/ 5/d. pntjában vázolt Csontváry-propaganda során január 20.-án délután 5 órára meghivtam Elsa Henriquez festömüvésznöt, Savitry festömüvész, fotografust, Brassai festömüvész, fotografust és Reismann fotografust, akik hosszabban és alaposabban megtekintették a Csontváry-képeket ujra is. A tea folyamán Savitry javasolta, hogy ujabb szines fényképeket készit saját költségére a "Panaszfal" egyes részleteiböl, Brassai pedig elvállalta, hogy Picasso-t külön látogatásra elhozza a kulturális foyerba. Ugyancsak megállapodtunk abban, hogy Brassai és Savitry, szines fényképek segitségével és valami megfelelö szines cikk megirásával igyekeznek Csontváryról, pályájáról, müvészetéről, emberi érdekességeiröl egy nagyobb és Csontváry müveinek reprodukcióival illusztrált cikket elhelyezni a "Vogue" és esetleg a "Harpers Magazin" valamelyik számában.

Páris, 1949.évi január hó 25.-én.

kulturális attaché.

Magyar Országos Levéltár

XIX-J-1-k

31.d.

[4]Tudta, mit vállal, hiszen már egyszer, ha rövid időre is, de átélte a „mikesi lelkiállapotot”. Döntésével végleg le kellett mondania a földről, a tájról, arról az egyetlen szilárd pontról, „melyen megállhat a láb, melyről körültekinthet a szem”. És még valamiről: a magyar szellemi életben kivívott megérdemelt helyéről. Az emigráció a törvényszerű méltatlan feledést hozta, ezen osztozott minden külhonba szakadt írótársával. Hegedüs Géza írta róla a rendszerváltás hajnalán: „Lehetséges, hogy irodalmunk egyik halhatatlan klasszikusa, de már most – halála után néhány évvel – is alig tudnak róla az olvasók.”

A kiállítás a teljes életmű bemutatásával tiszteleg Szabó Zoltán emléke előtt.

A kiállítás kurátora: Tokaji Nagy Erzsébet

Megtekinthető: a könyvtár nyitva tartási ideje alatt 2012. május 31 – október 27-ig a könyvtár két helyszínén a VII. emeleti katalógustérben, illetve a VI. emeleten található Kézirattárban. Belépődíj: 400 Ft. Beiratkozott olvasóinknak a kiállítás látogatása ingyenes.

Szabó Zoltán *Nyugati vártán* [5], *Terepfelverés* [6] és az *Ősök és társak* [7]című kötetei megvásárolhatók a könyvtár könyvesboltjában.

Meghívó [8]

Képek a megnyitóról [9]

Lásd még:

Szabó Zoltán: [10]Cifra nyomorúság [11]

2012/05/22 - 10:57

Forrás webcím: http://193.6.201.226/kiallitasok/szabo-zoltan-kiallitas

Hivatkozások:
[1] http://193.6.201.226/sites/default/files/SzaboZoltan_MG2-vagott.jpg
[2] http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/578397
[3] http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/3270433
[4] http://193.6.201.226/sites/default/files/szabo-zoltan-csontvary.jpg
[5] http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/3386028
[6] http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/811980
[7] http://nektar.oszk.hu/hu/manifestation/1453326
[8] http://193.6.201.226/sites/default/files/SzaboZoltan.pdf
[9] http://www.oszk.hu/sites/default/themes/oszk/galeria/szabo_zoltan_megnyito/index.html
[10] http://mek.oszk.hu/html/vgi/kereses/kereses.phtml?id=5259&sub_id=1&table=dc_creator&megnevezes=%27szerzo%27&mezoertek1=Szab%C3%B3&mezoertek2=Zolt%C3%A1n
[11] http://mek.oszk.hu/05200/05259/05259.htm
[12] http://193.6.201.226/category/foszotar-es-pozicionalo/kiallitas-archivum-2012